

„Prost mora biti, prost moj rod!“

Vse bogastvo, kar ga ima svet, pride iz zemlje in na prvem mestu pa je v tem oziru človeški živež. Zlato in zlahni kamni nimajo brez živeža prav nobene vrednosti. In kdo pripravlja živež za vse stanovce? Ali ne kmet? Zato bi se smel in moral kmeti stan bolj spoštovati in od vlade (države) bolj podpirati nego trgovina in industrija. Žal, da temu ni tako, posebno na Slovenskem ne.

Kjer je več sinov pri hiši, navadno dobi starejši sin kmetijo, drugi pa gredo v mesta ali v rudokope, ker kmetija ne nese toliko dobička, da bi se mogli vsi doma vzdrževati. In ravno tako je z našim ženskim. Oni pa, ki je ostal na kmetiji, se trudi in v potu svojega obraza dela do smrti, če se hoče pošteno preživeti. Toraj se vidi, da je kmeti stan najtežavnejši stan na svetu.

Nek ga kmeta sem vprašal, zakaj pošilja svoje otroke v šulferajnsko šolo. Kmet mi odgovori: Zato, da jim ne bo treba na »gruntu« delati. Iz tega se vidi, kako nam nemške šole škodujejo. Te šole vzgojujejo otroke za mesta in tuje kraje in jim trgajo iz src ljubezen do slovenskega doma in do domačega kraja.

Tudi pri ustroju naših ljudskih šol je za kmeti škodljivo. Naj bi se že v ljudski šoli polagalo na srce ljubezen do domače grude in tudi podučevalo kaj o kmetijstvu. Seveda se pač morajo slovenski otroci bolj nemščine učiti, kakor da bi se brez nje živeti ne moglo. Mogoče se danes po nemško lažje strada...

Nek izvrsten učitelj mi je pravil, kako predrzni so sem privandri Nemci. Pred leti je kupil v Savinjski dolini Nemec tovarno. Ko prideta nekega dne s tem tovarnarjem skupaj, mu je rekel: »Zakaj pa Vi vaše učence boljše nemško ne učite, da se jaz ne morem z vašimi ljudmi pogovarjati?« Pa še več, kar je pisec teh vrst sam doživel. Imel sem opravke v tovarni na P. in vprašam uradnika nekaj po slovensko, a zavrne me takoj: »Hier muss man deutsch sprechen.« (Tukaj se mora nemško govoriti). Čudno! Sedaj nam že nemški privandri škrici hočejo ukazovati, kako naj mi na svoji zemlji govorimo. Zavoljo par tujcev pa bi naj že morali vsi nemško znati!

Ravno tako se nam Slovencem godi krivica pri raznih c. kr. uradih in na železnicah. Ker že nad 50 let kmetujem ter sem imel večkrat opraviti s takimi uradi, posebno na glavarstvu, da niso takšni privandri znali ali niso hoteli znati slovenski tako, da je moral biti vedno tolmač zraven. Večkrat sem pa tudi naletel na kakšnega nemškutarja, ki je dobro znal slovenski, pa ni hotel govoriti. Povsod se je slovenski jezik zapostavljal. Če je prišel cigan ali raztrgan capin, da je le nemško znal, pa je že imel prednost pred domačim slovenskim kmetom. Ali je to enakovrednost?

Zakaj nam vlada vendar ne da pri nas do mačih uradnikov, da morajo biti večinoma privandri tujci in potomci nekdanjih graščakov, ki smatrajo kmeta kot sužnja pa ne samo kmeta, ampak sploh Slovence bi naj temu »Herrenvolku« hlapčevali. Seveda pač mora biti tako, kakor nam iz Berolina komandirajo, da se čim prej doseže most do Adrije.

Tako ne more in ne sme biti še nadalje! »Prost mora biti, prost moj rod, na svoji zemlji svoj gospod!« Da se to kmalu doseže, kličemo: Jugoslovanska misel naprej! Dokler se ne uresniči vse zahteve naše izjave od 30. majnika 1917, tako dolgo ne smemo mirovati!

Ko bo to doseženo potem bo v avstrijski Jugoslaviji prišel kmet do svoje veljave. Delujmo krepko, ne odnehajmo poprej, dokler ne dosežemo združene Jugoslavije pod vlado Habsburžanov.

Savinjski kmet.

Kaj bo z našo mladino?

Napisal A. Kosi, šolski ravnatelj v Središču.

Vojska zahteva vsestranske žrtve. Razum onih — ne vem, kako jih naj imenujem —, ki izrabljajo nesrečo domovine ter si na njene troške pridobivajo bogastvo, premoženje in dobro življenje, razum teh torej se moramo vsi žrtvovati.

Sedanji ostri čas zahteva žrtve tudi od naše mladine in sicer težke žrtve, ki jih bomo prav spoznali in čutili se le v bližnji bodočnosti. Mladina, otroci, ki so up in nada boljše prihodnosti, trpijo prvič, ker jim zvečine manjka vodilne roke za odgojo: očete so ponajveč pri vojaki, matere slabe, s polnimi rokami dela in s težko glavo skrbi, šola danes le postranska stvar, pomanjkanje učiteljev in če so v civilni službi, brigati se morajo za vse drugo bolj kakor za odgojo in pouk šolske mladine. Po mestih je mladina skoraj podivjala, na kmetih posurovela. Oblasti so sicer spočetka povzdignile svoj glas, češ, naj bi se mladini posebno sedaj posvetilo več skrbi, naj bi se občevala kot dragocen zaklad države in naj bi jo vzgojni činitelji privedli zdravo in nepokvarjeno iz sedanjega viharnega časa v pristanišče miru. Toda ti glasovi so se poizgubili v močnem vrtenju raznih bojnih dogodkov.

Večji otroci na deželi pomagajo staršem pri kmetiškem delu, na redni pouk pri njih niti misliti ni. Koliko otrok je zapustilo v zadnjih treh letih šolo, ki bodo pozneje bridko občutili pomanjkljivost šolskega pouka, zakaj pridobljeno znanje ne tiči dovolj globoko v njih notranjosti in ne more postati trajna duševna last. — Iz raznih dopisov, ki jih dobivamo dan za dnevom iz vrst naših slovenskih vojakov, je razvidno, da je sedanja šola — dasi je na nji še marsikaj pomanjkljivega — vendar le v polni meri izvrševala svojo nalogo. Prosim, le citajte razna pisma in poročila v »Slov. Gosp.« in uverili se boste, da pišejo sloj. vojniki zvečine lep, gladek slog, vidi in pozna se, da so ti ljudje doma mnogo čitali, da so se nadalje izobraževali. Veliko zaslugo imajo v tem oziru, kajpada, tudi naše mladinske organizacije, izobraževalna društva, katerih velik pomen za splošno ljudsko omiko se ne more utajiti. Po vojski bode seveda v tem oziru marsikaj drugače; vrste analfabetov se bodo začele množiti in manjkalo bode duševne podlage.

Vojni čas je za našo mladino težek, žrtvepoln čas. Tisoč in tisoč otrok je izgubilo očete, tisoč in tisoč otrok težko dela in s starši vred strada, da strada, in to v dobi, ko bi se moralo njih telo razvijati. Mladina sedanjih bojnih let bode nekoč, ko doraste, znala le malo povedati o blaženosti in sreči detinskih let, kakršne smo uživali nekdaj mi. Iz trde, jeklene sedanjosti jo vodi življenska pota v temno bodočnost.

Težka je naloga, brigati se v sedanjih razmerah za mladino, težko je skrbeti za nje odgojo in pouk, zakaj sto in sto drugih skrbi, zlasti skrb za vsakdanji kruh, nas obdaja, vendar kolikor moremo, brigajmo se za naš mladi naraščaj, ne krati mo mu brez velike sile potrebnega nauka. Četudi otroci sedaj še ne morejo pojmiti vrednosti dobre šolske naobrazbe, v poznejši dobi nam bodo hvaležni za našo skrb.

Domače klanje goveje živine.

Skrb, kako preživiti svoje družine in delavce, je nagnila že marsikaterega kmeta, da je zaklal doma kako govedo, meso posušil (prekadi) ali pa dal napraviti iz njega klobase za spomlad in poletje, ko bo večje in splošno pomanjkalo živil. Domače klanje govede pod 250 kg je dovoljeno. Cesarska namestnija je dne 20. septembra, kakor smo že poročali, izdala sledeči odlok:

»Ker bo najbrž vsled pičlosti krme v jeseni večje število živine na razpolago, je namestništvo na podlagi odloka z dne 24. januarja 1917, dež. zak. št. 6, in odredbenega lista obstoječo prepoved klanja govede omejilo, da smejo odslej dovoljevati okrajna glavarstva večjim podjetjem in kmetiškim posestnikom klati doma, ako je pričakovati, da se bo pridobljeno meso posušilo, okadilo ali na enak način ohranilo za poznejšo porabo, ko namreč ne bo več dovolj živine na razpolago in, ako se je zanesti, da dotične osebe mesa ne bodo prodale, marveč edino le v lastnem gospodinjstvu porabile. Ker treba ohraniti molzne krave za preskrbo mleka, vole za obdelovanje in skromni ostane velike živine pa za prehrano armade, ostane le mlada živina na razpolago, ter se sme klati na domu izključno le živali pod 250 kg žive teže.«

Ravnatelj graške živalske vnočevalnice Fr. Schreiter piše o tem:

»Čeravno se znižuje stanje živine neprenehoma, bode vendar treba z ozirom na pomanjkanje krme in možnost prezimljenja množino živine še znižati. Pri tem se odgovornim osebam vsiljuje vprašanje: »Kaj pa bo potem?« Pred vsem pa vprašanje: »Od kod naj vzame dežela v poletju, od marca do avgusta 1918 meso, ko se je že letos povprečno 100.000 glav na mesec porabilo, in posebno odkod naj se preskrbi naša armada?« Na te je treba podati praktičen in izvršljiv odgovor, ki se naj glasi: Povsod se bo moralo z živino in mesom bolj kakor doslej varčevati. Zaloga živine, ki je bila namenjena v porabo za drugo leto, a se bo radi pomanjkanja krme morala klati že letos, se ne bo smela več porabiti. Te zaloge mesa bo treba na vse mogoče načine in možnosti prihraniti za šest suhih mesecev prihodnjega leta. Z obširnejšim devoljenjem klanja pod 250 kg težke živine doma, zlasti pri gospodinjstvih pridelovalcev z večje potrebo mesa v jeseni 1917 je dana priložnost gospodarsko nevhvaležne krmojedce v dobro rejenem stanju poklati ter njih meso osušiti ali okaditi kot nadomestek svinjetine za prihodnje leto.

Konečno še enkrat: Koljite sedaj, ko je živina, katere radi pomanjkanje krme ni mogoče ohraniti, še dobro rejena in zbirajte zaloge za poletje 1918. Za leto 1918 naj se Avstrija razbreme in vpreže Ogrska.

Naše uredništvo bo skušalo dobiti strokovnjaki opis, kake se goveje meso dobro posuši in okadi, da se v toplejšem času ne pokvari. Če se bo doma klala živina, se bodo dotičniki oskrbeli z mesom, na drugi strani pa bo naša vlada prisiljena, da bo vsled nastalega pomanjkanja živine vendar konečno prisilila naše ljubeznjive sodržavljane Ogrce, da bodo začeli v večji meri prazniti svoje polne hleve. Naš kmet mora dati zadnje vole iz hleva, dočim se živinorejca na Ogrskem lepo razvija ter množi obratna sredstva za bodočnost.

Naše žrtve za domovino.

Dne 8. septembra t. l. je umrl v vojaški bolnici v Celju v starosti 22 let Ciril Gomzi, pešec p. št. 87, edini sin znane narodne in obče priljubljene rodbine v Ormožu kot žrtev mučne epidemične bolezni. Pokojnika so prepeljali iz Celja v Ormož in dne 25. sept. na domačem pokopališču položili v rodbinsko grobnico.

Pri ednajsti laški ofenzivi je padel, od sovražne strojnice zadet, na Krasu Janez Ornik, doma iz Bačkove župnija Sv. Ana na Krembergu. Bil je pošten slovenski mož vesele narave. Padli zapušča vdovo s tremi nedoraslimi otroki.

Padel je blizu Gorice nekdanji gospodar Fr. Romih iz Sladke gore pri Šmarju. Vedno je želel videti še svoj kraj, pa izdajalski Lah ga je uničil z granato. Imel je lep pogreb, kakor je njegovemu že nad 80letnemu očetu pisal g. vojni kurat. Sel je za svojim bratom Jurijem, ki je že l. 1915 moral dati svoje še mlado življenje za domovino.

Padel je dne 19. avgusta na italijanskem bojišču Konrad Šift iz Šentovca pri Slov. Bistrici, zadet v glavo. Bil je vrl slovenski fant star 24 let. Bil je ljubitelj »Slov. Gospodarja« in ponos svojih starišev.

S tužnim srcem vam javim žalostno vest, da smo med drugim izgubili pri 11. soški bitki blagega mladeniča Franca Rojko v cvetu mladeniških let. Komaj 22 let star je moral dati svoje življenje za domovino in cesarja. Doma je bil iz Ragoznice pri Sv. Barbari. Kako se je rajni Franc veselil dopusta! Ali Vsemogočni ga je poklical na dopust v nebeško domovino. Umrl je v bolnišnici 407 za ranami, dobljenimi dne 4. septembra. Vsem njegovim tovarišem, ki smo ga poznali, nam je zaplakalo srce, ko je prišla vest k stotnji, da je umrl. Njegove prsi je krasila srebrna svetinja II. vrste in bronasta ter Karlov križec. Bil je zavezanec Slovenec in dober vojak. Rad je prebiral »Sl. Gospodarja« in druge slovenske časnike. — V imenu tovarišev: Janez Granda.

Na italijanskem bojišču je zadet od granate daroval svoje življenje dne 28. julija t. l. v cvetu mladosti star komaj dvajset let Alojzij Šket, posestnikov sin, doma iz Belega pri Šmarju. Rajni je bil občepriljubljen mladenič tihega in mirnega značaja.